

דיפלומטיה דיגיטלית ולידות דיגיטלית: פערים מושגיים בתפישה של דיפלומטיה דיגיטלית בין דיפלומטים צעירים למבוגרים

רונית קמפף

אוניברסיטת תל אביב, האוניברסיטה העברית בירושלים

ronit.kampf@mail.huji.ac.il

Digital Diplomacy and Digital Nativity: Conceptual Gaps in Perception of Digital Diplomacy between Young Diplomats and Old ones

Ronit Kampf

Tel Aviv University, the Hebrew University of Jerusalem

ronit.kampf@mail.huji.ac.il

Abstract

This study explores conceptual differences in perceiving digital diplomacy and relevant practices between diplomats who are digital natives or immigrants. The term "Digital Nativity" was coined by Marc Prensky in 2001, focusing on young people born after 1980 when social technologies came online, speaking the digital language fluently. In contrast, digital immigrants were born before 1980, speaking the digital language with an accent. Digital diplomacy is defined as using social media and digital technologies to achieve foreign policy goals by communicating with foreign publics and creating a positive climate to facilitate the acceptance of one's policies. The study was conducted in 15 countries among 546 diplomats, about half were natives and half were immigrants. A questionnaire was used including open-ended and close-ended questions exploring the usage of digital technologies and social media as well as how the diplomats perceive digital diplomacy and relevant practices. No differences were found in the usage of digital technologies between natives and immigrants and all diplomats used social media frequently for personal and professional purposes. However, the study found deep conceptual gaps between natives and immigrants. For instance, natives thought that social media is an important tool for diplomatic efforts and creating a positive climate for foreign policy. In contrast, immigrants did not perceive social media as important diplomatic tool, and regarded followers on social media as trolls and unimportant. There were no differences between the countries, even though they are very different from one another. In sum, this study suggests conceptual rather than usage gaps between natives and immigrants.

Keywords: Social Media, Digital Nativity, Digital Diplomacy, Digital Gap, Conceptual Gap.

תקציר

המחקר בחן פערים מושגיים בתפישה של דיפלומטיה דיגיטלית ופרקטיקות רלוונטיות בין דיפלומטים שהם ילידים דיגיטליים לבין אלה שהם מהגרים דיגיטליים. מארק פרנסקי טבע ב-2001 את המונח יליד דיגיטלי שמתייחס לאלה שנולדו אחרי 1980 ודוברים דיגיטלית שוטפת ורהוטה. לעומתם, מהגרים דיגיטליים נולדו לפני 1980 ודוברים דיגיטלית עם מבטא קל יותר או פחות. דיפלומטיה דיגיטלית מוגדרת כשימוש במדיה חברתית וטכנולוגיה דיגיטלית כדי לקדם מטרות מדיניות חוץ באמצעות קומוניקציה עם קהלים זרים ברשת ויצירת אקלים חיובי לקדם את המדיניות של המדינה. המחקר נערך ב-15 מדינות ובקרב 546 דיפלומטים, כמחציתם ילידים ומחציתם מהגרים. השאלון כלל שאלות סגורות ופתוחות על דפוסי השימוש

במדיה דיגיטלית והאופן בו דיפלומטים תופשים דיפלומטיה דיגיטלית ופרקטיקות רלוונטיות. לא נמצאו הבדלים משמעותיים בין ילידים לבין מהגרים בדפוסי השימוש במדיה דיגיטלית ומדיה חברתית לצרכים אישיים ומקצועיים. לעומת זאת, נמצאו הבדלים מושגיים עמוקים בין שתי הקבוצות. למשל, ילידים נטו לתפוש מדיה חברתית ככלי חשוב למטרות דיפלומטיות, בעוד מהגרים לא תפשו אותם ככלי חשוב ואף התייחסו לעוקבים במדיה חברתית כלא-חשובים וטרולים. לא נמצאו הבדלים בממצאים בין המדינות השונות אפילו שהן נבדלות משמעותית זו מזו. לסיכום, המחקר מצביע על פערים מושגיים בין ילידים למהגרים ולא על פערי שימוש.

מילות מפתח: מדיה חברתית, ילידות דיגיטלית, דיפלומטיה דיגיטלית, פער דיגיטלי, פער מושגי.

מבוא

המחקר בחן את ההבדלים בין האופן בו דיפלומטים שהם ילידים דיגיטליים ואלה שהם מהגרים דיגיטליים, שנוטלים חלק בפרקטיקות של דיפלומטיה דיגיטלית במשרדי חוץ ושגרירויות ברחבי העולם, תופשים את המונח הני"ל ופרקטיקות דיאלוגיות מקוונות (כלומר פער מושגי).

המחקר הנוכחי חשוב מארבע סיבות עיקריות. ראשית, אם קיים פער מושגי בין ילידים למהגרים בתפישה של דיפלומטיה דיגיטלית ופרקטיקות דיאלוגיות מקוונות, הרי זה עלול להגביל את היכולת של משרדי חוץ ושגרירויות ליטול חלק בפרקטיקות דיאלוגיות של דיפלומטיה דיגיטלית. בנוסף, הבדלים מושגיים בין ילידים לבין מהגרים עשויים להיות בעלי השלכות מעשיות על תהליכי ההכשרה של דיפלומטים כדי להפיק את המרב מפלטפורמות מקוונות לצורך יישום פרקטיקות דיפלומטיות. שלישית, מחקרים קודמים הצביעו כי משרדי חוץ עדיין לא מצליחים לממש את מלוא הפוטנציאל של דיפלומטיה דיגיטלית כדי לקדם דיאלוג (e.g., Manor & Kampf, 2022, Kampf & Cuhadar, 2014; Cuhadar & Kampf, 2015; Hocking & Melissen, 2015; Pamment, 2013). עם זאת, בניגוד למחקר הנוכחי, הם ערכו בעיקר ניתוחי תוכן, ולא הבחינו בין ילידים לבין מהגרים שמעורבים בפרקטיקות של דיפלומטיה דיגיטלית. לבסוף, בניגוד למחקרים קודמים, המחקר הנוכחי נערך ב-15 מדינות ברחבי העולם אשר נבדלות זו מזו משמעותית, ולכן יכול להצביע באיזו מידה פערים מושגיים הם חוצי מדינות ותרבויות שונות (e.g., Hocking & Melissen, 2015; Pamment, 2013).

מסגרת תיאורטית

המונח "ילידות דיגיטלית" נטבע ע"י מארק פרנסקי ב-2001 (Prensky, 2001), ומתייחס לאלה שנולדו אחרי 1980, כשטכנולוגיות חברתיות הופיעו לראשונה ברשת ודוברים את השפה הדיגיטלית בצורה שוטפת ורהוטה. לעומת זאת, מהגרים דיגיטליים נולדו לפני 1980, היגרו לתוך העולם הדיגיטלי ולכן דוברים את שפתו עם מבטא קל יותר או פחות.

המונח "דיפלומטיה דיגיטלית" מתייחס לשימוש במדיה חברתית וטכנולוגיה דיגיטלית כדי לקדם מטרות מדיניות חוץ באמצעות קומוניקציה עם קהלים זרים ברשת ויצירת אקלים חיובי לקדם את המדיניות של המדינה (e.g., Manor & Kampf, 2022; Bjola & Holmes, 2015; Hocking & Melissen, 2015; Mazumdar, 2021; Pamment, 2013).

פער מושגי (כלומר הבדל בתפישות) מתייחס לשלושה היבטים עיקריים. ראשית, המידה בה תופשים את העולם המקוון ככלי לתקשורת דו-כיוונית (כלומר דיאלוגיות). שנית, המידה בה תופשים את העולם המקוון כמרחב חברתי בו ניתן לשתף מידע עם חברים או אחרים (כלומר מעורבות). לבסוף, המידה בה תופשים את העולם המקוון כמרחב לחילופי דעות, רעיונות והשקפות עולם (כלומר הקשבה). תקשורת דיאלוגית מעין זו היא תוצר של זרימת מידע דו-כיוונית סימטרית ושיתופית (e.g., Metzgar, 2012). מחקרים הראו, כי ילידים יותר ממהגרים נוטים לתפוש עולם מקוון ככלי דיאלוגי, סימטרי ושיתופי (e.g., Manor & Kampf, 2022, Hocking & Melissen, 2015; Manor, 2019; Pamment, 2013).

יש להדגיש כי המונח "ילידות דיגיטלית" נתון לביקורת לא מועטה בספרות המחקר, שכן הנחות המוצא של פרנסקי לא לוו בתימוכין מחקריים. יתרה מכך, מחקרים עכשוויים מצביעים, כי בניגוד לטענותיו של פרנסקי, לא מעט צעירים חסרים רהיטות דיגיטלית כפי שחזה (Manor & Kampf, 2022; Dutton & Reisdor, 2017; Hargittai, 2010). בנוסף, מחקרים הצביעו על פערים גיאוגרפיים, סוציו-אקונומיים ותרבותיים בנגישות של צעירים לכלים דיגיטליים ובידע איך לעשות בהם שימוש אפקטיבי (Bennett, Maton & Kervin, 2008).

Collins & Bekenova, 2018; Duncombe, 2018; Hargittai, 2010; Helsper & Van Deursen, 2017; Rohaidi, (2019; Wilkin, Davies & Eynon, 2017).

עם זאת, המחקר הנוכחי משתמש במונח "ילידות דיגיטלית" משני טעמים עיקריים. ראשית, ילידים ומהגרים במחקר הנוכחי משתמשים בתכיפות ברשת לצורך עבודתם ולכן ההבדלים בהיטותם הדיגיטלית אמורים להיות פחות משמעותיים, בעיקר שהם גם עוברים תהליכי הכשרה במסגרת תפקידם באמצעות לומדות מתאימות. בנוסף, כפי שצוין קודם מחקרים מצביעים על הבדלים מושגיים בין ילידים למהגרים בתפישת הרשת, ולכן יש עניין לבחון אם ההבדל בין ילידים למהגרים מוצא ביטוי בפער מושגי לגבי כלים דיגיטליים יותר מאשר עצם השימוש בהם בפועל.

אם כן, מה הקשר בין ההגדרה של ילידות דיגיטלית לבין ההגדרה של דיפלומטיה דיגיטלית? המחקר הנוכחי מתבסס על ספרות המחקר כדי להציע שלושה ממדים של דיפלומטיה דיגיטלית שיכולים לשקף בצורה הטובה ביותר גם הבדלים מושגיים ומעשיים בין ילידים לבין מהגרים: ראשית, **מעורבות** אשר מתייחסת לצורך לתקשר עם קהלים שנאספים במגוון של רשתות מקוונות. שנית, **הקשבה** אשר מתייחסת לשימוש בטכנולוגיות מידע ומדיה חברתית כדי להקשיב לקהלים במדינות זרות ולעצב את מדיניות החוץ בהתאם. לבסוף, **דיאלוג** אשר מתייחס למעבר מזרם מידע חד כיווני של תקשורת מסורתית לזרם מידע דו כיווני של תקשורת חדשה (e.g., Hocking & Melissen, 2015; Metzgar, 2012; Pamment, 2013).

השערות המחקר

השערה 1 – ילידים יותר ממהגרים יתפשו דיפלומטיה דיגיטלית ופרקטיקות רלוונטיות במונחים של זרם מידע דו-כיווני (דיאלוגיות).

השערה 2 – ילידים יותר ממהגרים יתפשו דיפלומטיה דיגיטלית ופרקטיקות רלוונטיות במונחים של **מעורבות**.

השערה 3 – ילידים יותר ממהגרים יתפשו דיפלומטיה דיגיטלית ופרקטיקות רלוונטיות במונחים של **הקשבה**.

שיטת המחקר

משתתפים

546 דיפלומטים מ-15 מדינות השתתפו במחקר: קנדה, שווייץ, אוסטרליה, ניו זילנד, ישראל, הודו, בריטניה, קפריסין, יוון, איחוד האמירויות, תאילנד, יפן, צרפת, טורקיה וברזיל (טבלה 1). חלקם היו דיפלומטים מיומנים וחלקם עובדים מקומיים. כ-51% היו ילידים דיגיטליים ו-49% היו מהגרים דיגיטליים, וזה נקבע לפי שנת לידה לפני או אחרי 1980 עפ"י ההגדרה של פרנסקי. כמחציתם היו גברים ומחציתם נשים. לצורך איתור המשתתפים, נעשתה פנייה למנהלי המחלקה לדיפלומטיה דיגיטלית במשרדי החוץ הרלוונטיים, מנהלי מחלקת הדוברות במשרדי החוץ הרלוונטיים או נציגים בשגרירויות הרלוונטיות להשתתף במחקר שבוחן הבדלים בין ילידים למהגרים בשימוש במדיה חברתית. הם נשאלו אם השגרירויות שלהם פעילות במדיה חברתית, אם הדיפלומטים עוברים הכשרה דיגיטלית ואם הדיפלומטים נהנים ממידה כזו או אחרת של עצמאות לגבי בחירת המידע שיפרסמו ברשת או ניהול קשר עם עוקביהם. לאחר מכן הם התבקשו לאתר 20-30 משתתפים שאחראים לחשבונות במדיה חברתית של השגרירות, מחציתם נולדו לפני 1980 (מהגרים) ומחציתם לאחר מכן (ילידים).

טבלה 1. משתתפי המחקר

מדינה	ילידים	מהגרים
אוסטרליה	39	18
קנדה	1	4
הודו	9	6
ישראל	12	8
ניו זילנד	11	10
שוויץ	8	8
איחוד האמירויות	25	25
טורקיה	20	20
בריטניה	23	25
צרפת	24	27
ברזיל	22	20
קפריסין	24	24
תאילנד	16	25
יוון	18	23
יפן	24	27
סה"כ - 546	276	270

מדדים

המחקר התבסס על שאלון שכלל שאלות פתוחות וסגורות. השאלות הסגורות בחנו את השימוש בטכנולוגיות דיגיטליות (למשל, כמה פרופילים מפעילים ברשתות חברתיות, כמה הודעות טקסט שולחים מדי יום). הן התבססו על שאלונים קודמים שהבחינו בין ילידים למהגרים (Bennett, Maton & Kervin, 2008; Collins & Bekenova, 2018; Hargittai, 2010). השאלות הפתוחות בחנו את האופן בו תופשים המשתתפים פלטפורמות דיגיטליות ופעילויות של דיפלומטיה דיגיטלית (למשל, האם מחשיבים את המשוב שמקבלים מעוקבים ברשת? באיזו תכיפות משוחחים עם עוקבים ברשת? כיצד ניתן להגדיר את המונח מעורבות? האם מחשיבים מדיה חברתית בתור כלי לדיאלוג? כיצד ניתן להגדיר דיאלוג?).

ניתוח הנתונים

התשובות לשאלות הפתוחות עברו ניתוח תמטי לפי קריטריונים שהוצעו ע"י Braun (2006). בשלב הראשון נבחנו כל התשובות שניתנו ע"י ילידים ומהגרים לכל שאלה בנפרד, ואותרו בהן תמות דומיננטיות. לאחר מכן כל התשובות שניתנו ע"י מהגרים נבחנו לאור התמות שהועלו ע"י הילידים. כשתשובות המהגרים נבדלו מאלה של הילידים, נוצרה תמה חדשה. לבסוף, התמות שזוהו בתשובותיהם של הילידים ושל המהגרים הושוו אחת עם השנייה כדי לזהות הבדלים בהמשגה ובפרקטיקות של דיפלומטיה דיגיטלית. השאלות הסגורות עברו ניתוח סטטיסטי באמצעות מבחני t.

ממצאים

ממצאים כמותיים

גיל המשתתפים נע בין 22 ל-70 (ממוצע = 35.6, סטיית תקן = 8.6 שנים). 95% מהמשתתפים ציינו כי היו בעלי חשבון במדיה חברתית; 35% ציינו כי שלחו הודעות טקסט רבות; 52% ציינו כי הם מדפיסים מסמך כדי לעבור עליו לפני שהם שולחים אותו, ו-95% ציינו כי הם שולחים מיילים ממספר מכשירים.

טבלה 2 מראה כי הקשר בין גיל למשתני התוצאה מובהק רק לגבי חשבונות מדיה חברתית וכמות הודעות טקסט שנשלחות.

לסיכום, לא היו הבדלים מובהקים בין ילידים למהגרים בשימוש בטכנולוגיות מידע ומדיה חברתית. הם נטו במידה שווה לנהל חשבונות במדיה חברתית, לשלוח כמות רבה של הודעות טקסט, להדפיס מסמכים כדי לעבור עליהם לפני שליחתם, ולשלוח מיילים ממספר מכשירים. ילידים היו צעירים ממהגרים כשהצטרפו לראשונה למדיה חברתית (ממוצע גיל של מהגרים – 32.1, בעוד של ילידים 17.2), וזה היה מובהק סטטיסטית ($p=0.049$).

אם כן, ההבחנה הקשיחה בין ילידים למהגרים לפי שנת לידה (כלומר 1980) אינה מסבירה שונות בשימוש בטכנולוגיות דיגיטליות. עם זאת, גיל כן מסביר שונות זו. לכן ההבחנה בין ילידים למהגרים לפי שנת לידה עשויה להיות פחות רלוונטית. הבדלים בין ילידים למהגרים עשויים להיות קטנים יחסית במחקר הנוכחי, כי כל המשתתפים השתמשו בטכנולוגיות דיגיטליות על בסיס יומי והשתייכו למשרדי חוץ שביססו נוכחות משמעותית, יחסית, ברשת, כפי שגם הצביע הממצא כי משרדי החוץ אליהם השתייכו המשתתפים לא השפיעו על משתני התוצאה פרט לכמות הודעות טקסט שנשלחות מדי יום.

טבלה 2. אסוציאציה בין משתני תוצאה וגיל

Outcome	Age Mean (SD)	t (df), p
Profile		
Yes	35.3 (8.5)	2.09 (544) 0.018
No	43.0 (9.8)	
High volume of texts		
Yes	32.1 (7.3)	2.40 (544) 0.008
No	36.5 (8.8)	
Print before sending		
Yes	36.1 (9.8)	0.68 (544) 0.248
No	35.1 (7.1)	
Email from multiple devices		
Yes	35.5 (8.6)	0.63 (544) 0.264
No	37.6 (9.3)	

ממצאים איכותניים – ניתוח תמטי

לאור מגבלת המילים מוצגים הממצאים המרכזיים בלבד עם ציטוט אחד שמדגים אותם. הממצאים מחולקים לפי שלושת הממדים בהשערות המחקר שפורטו קודם לכן: דיאלוגיות, מעורבות והקשבה.

דיאלוגיות

60% מהילידים ציינו כי הם מעורבים באינטראקציה דו-כיוונית עם עוקבי השגרירות, כפי שציין אחד מהם: Use of social media in promoting a country and developing relationships (Switzerland)

לעומת זאת, 65% מהמהגרים ציינו כי הם שמים דגש על תקשורת חד-כיוונית, כפי שאמר אחד מהם: Using social media to promote and advocate for Australia (Australia)

80% מהילידים ציינו כי אינטראקציות עם עוקבי השגרירות הן מרכיב חשוב של עבודתם הדיפלומטית, כפי שאמרה אחת מהם: To have a direct dialogue and engagement with your audience it is highly important (Turkey)

לעומת זאת, 75% מהמהגרים תפשו מדיה חברתית ככלי להעברת מסרים דיפלומטיים בלבד, כפי שציינה אחת מהם: Use of digital spaces-social media in particular-in order to promote my country, my country's policy interests brand, commercial interest and values (New Zealand)

מעורבות

65% מהילידים סברו כי מעורבות באינטראקציות במדיה חברתית ושיחות מקוונות יכולה לעזור לשגרירות ליצור סביבה אוהדת למדיניות שלה, כפי שציין אחד מהם: Yes, it is. It is a good barometer of how the embassy's efforts are being perceived by the local population. Praise as well as criticism is received in equal measure (India)

לעומת זאת, 70% מהמהגרים ציינו כי הם פחות נוטים להיות מעורבים בשיחות עם עוקבים או לראות בהן מרכיב חשוב של פעילותם הדיפלומטית: If engaging is replying or conversing with Facebook followers' comments, then no, I don't think this is that important (Greece)

55% מהילידים גם נטו לזוּם קשר עם מבקרי מדינתם לא פחות מאשר עם אוהדיה, כפי שציינה אחת מהם: Yes, it's important. But we carefully monitor the line between negative (but productive) commentary and counter-productive, abusive or profane comments (Japan)

לעומת זאת, 62% מהמהגרים נטו לראות בעוקבים טרולים, את השיחות עימם כעול ולא כלי דיפלומטי חשוב ותהו עד כמה מדיה חברתית עשויה לעזור בעיצוב קשרים או תנודות בדעת קהל, כפי שהדגימו שניים מהם: Tend to avoid this as don't consider engaging with trolls to be productive or constructive (Cyprus)

No, we don't discuss diplomatic and opinion issues on Facebook, we tend to ignore criticism, except if it is technical nature (United Arab Emirates)

הקשבה

58% מהילידים נטו להקשיב לעוקבים שלהם במדיה חברתית באמצעות שילוב של משוב מהם בדיווחים לגורמים רשמיים במשרד החוץ או בשגרירות: I definitely try to send relevant messages and criticism to the relevant diplomats inside our Embassy. I don't know if they send these comments to the relevant departments inside the MFA (Israel)

לעומת זאת, 65% מהמהגרים סברו כי הערות העוקבים אינן מייצגות את האוכלוסייה המקומית: Comments/criticisms aren't that highbrow! Don't worthy of forwarding (Brazil)

78% מהילידים פרסמו תכנים שתאמו את ההעדפות שהביעו העוקבים שלהם כפי שציננה אחת מהם :
 On social media we track our likes, reactions, shares we can see which are the most popular. We try and cater to our audience interests and not just Government priorities (France)

לעומת זאת, 69% מהמהגרים סברו כי העוקבים נוטים להיות רגשיים ופחות רציונליים והערותיהם הן לעתים תוצר של מידע מפוברק :

Followers tend to be too emotional rather than rational and I tend to avoid them because engaging with such people is not regarded to be productive or constructive (Canada)

74% מהילידים הגיבו להערות העוקבים וסברו כי הערותיהם צריכות להיכלל בתהליך של עיצוב המדיניות, כפי שטען אחד מהם :

Comments received through our social media channels are incorporated into regular reporting. Comments pertaining to the activities or policies of other agencies and Departments are forwarded for their consideration (Australia)

לעומת זאת, 68% מהמהגרים סברו כי הערות העוקבים אינן צריכות להנחות עיצוב של מדיניות, כפי שצינן אחד מהם :

Comments are not warrant forwarding, not that important and worth it (United Arab Emirates)

דיון וסיכום

המחקר מצביע, כי לא היו הבדלים משמעותיים בשימוש בטכנולוגיות דיגיטליות בין דיפלומטים שהם ילידים דיגיטליים ואלה שהם מהגרים דיגיטליים, ומרבית המשתתפים השתמשו בהן על בסיס יומי לצרכים אישיים ומקצועיים. מכאן שתהליכי ההכשרה במשרדי החוץ תורמים לצמצום פערים אופרציונליים בין ילידים למהגרים ושתי הקבוצות בעלות כישורים נדרשים לשימוש במדיה חברתית.

עם זאת, המחקר הצביע על הבדלים מושגיים עמוקים בין ילידים לבין מהגרים : ראשית, ילידים נטו יותר לתפוש מדיה חברתית במונחים של מעורבות דו-כיוונית, בעוד מהגרים ראו בה כלי לזרימת מידע חד-כיוונית. בנוסף, ילידים סברו כי מדיה חברתית היא כלי חשוב לצורך פעילויות דיפלומטיות ויצירת סביבה אוהדת למדיניות החוץ, בעוד מהגרים תפשו את העוקבים במדיה חברתית כטרולים פוטנציאליים. לבסוף, ילידים נטו יותר להחשיב משוב מעוקבים ולשלב אותו בתהליך עיצוב המדיניות של משרדם, בעוד מהגרים נטו פחות להחשיב הערות של עוקבים או לתפוש פלטפורמות דיגיטליות ככלי דיפלומטי חשוב. מעניין לציון, כי לא היו הבדלים בממצאים לגבי פערים מושגיים בין המדינות השונות, אפילו שהן נבדלות משמעותית זו מזו. משמע ההבדלים חוצי מדינות ותרבויות, ויש מקום להמשיך ולבחון זאת בעתיד.

למחקר שלוש תרומות עיקריות. ראשית, הוא מספק תימוכין אמפירי לכך שפערים מושגיים יכולים להשפיע על היכולת של משרדי החוץ להפיק תועלת מטכנולוגיות דיגיטליות. שגרירותיות בהן מהגרים אחראים על ניהול של דיפלומטיה דיגיטלית צריכות למקד את תהליכי ההכשרה שלהן בשינוי האופן בו הם תופשים פלטפורמות דיגיטליות והערך שהם מייחסים להן. אם כן, משרדי חוץ צריכים לצמצם פערים מושגיים בין ילידים לבין מהגרים לגבי עוקבים במדיה חברתית והמשוב שהם מספקים. אם לא יעשו כן, היכולת שלהם לנהל פרקטיקות דיפלומטיות בצורה אפקטיבית עלולה לעמוד בסימן שאלה. שנית, המחקר מנגיש את המונחים מעורבות והקשבה כמו גם דיפלומטיה דיגיטלית ע"י זה שהוא בוחן מה משמעותם לדיפלומטים שמנהלים מדיה חברתית בפועל, וכך בוחן איך הם נראים במבט מהשטח ולא ע"י הכתבה מלמעלה. לבסוף, המחקר מציע נקודת מבט אחרת להגדרה של ילידות דיגיטלית ומראה איך מצד אחד פחות רלוונטיות במובן של פערי שימוש, אבל גם מדגיש את הרלוונטיות שלה באמצעות פערים מושגיים שכמעט ולא זכו להתייחסות אצל פרנסקי וחוקרים אחרים שבחנו אותה.

יש מקום להמשיך ולחקור בעתיד פערים מושגיים בין ילידים למהגרים גם לגבי תחומים אחרים ולא רק דיפלומטיה, כדי לראות עד כמה הם חוצים תחומים ונושאים שונים וגם לחשוב על דרכים אופרציונליות באמצעותן ניתן להתמודד איתם ולהביא לצמצום. יש מקום גם לבחון הבדלים מגדריים בתפישות ובדפוסי השימוש אם ישנם כאלה שכן המחקר הנוכחי לא התייחס לכך.

מקורות

- Bennett, S, Maton, K and Kervin, L. (2008) 'The 'digital natives' debate: A critical review of the evidence', *British journal of educational technology*, 39(5), 775-786. doi: 10.1111/j.1467-8535.2007.00793.x
- Bjola, C. and Holmes, M (eds) (2015) *Digital diplomacy: Theory and practice*. Oxon: Routledge.
- Braun, V. and Clarke, V. (2006) 'Using thematic analysis in psychology', *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa
- Collins, N, and Bekenova, K. (2019) 'Digital diplomacy: Success at your fingertips', *Place Branding and Public Diplomacy*, 15(1), pp1-11
- Cuhadar, E., & Kampf, R. (2015). Playing for peace: Diplomats who are direct party to the Israeli-Palestinian conflict and those who are second/third party to the conflict. A paper presented at the Game Division of the International Communication Association conference.
- Duncombe, C. (2018). Twitter and the challenges of digital diplomacy. *SAIS Review of International Affairs*, 38(2), 91-100. doi: 10.1353/sais.2018.0019
- Dutton, W,H. and Reisdorf, B,C. (2017). 'Cultural divides and digital inequalities: Attitudes shaping Internet and social media divides', *Information, Communication & Society*, 10, 141-150. doi: 10.1080/1369118X.2017.1353640
- Hargittai, E. (2010) 'Digital natives? Variation in internet skills and uses among members of the 'net generation', *Sociological inquiry*, 80(1), pp92-113. doi: 10.1111/j.1475-682X.2009.00317.x
- Helsper, E, J. and Eynon, P. (2010) 'Digital natives: Where is the evidence?', *British Educational Research Journal*, 36(3), pp503-520. doi: 10.1080/01411920902989227
- Hocking, B. and Melissen, J. (2015). *Diplomacy in the digital age*. Working Paper. Clingendael.
- Kampf, R., & Cuhadar, E. (2014). *Digital diplomacy and conflict resolution: The case of PeaceMaker*, Working paper, United States Institute of Peace.
- Manor, I. (2019). *The Digitalization of Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan: Switzerland.
- Manor, I. ,& Kampf, R. (2022). Digital nativity and digital diplomacy: Exploring conceptual differences between digital natives and immigrants: A cross national comparison. *Global Policy*.
- Mazumdar, B, T. (2021) 'Digital diplomacy: Internet-based public diplomacy activities or novel forms of public engagement?', *Place Branding and Public Diplomacy*, pp1-20. Netherlands: Institute of International Relations.
- Metzgar, E, T. (2012) 'Is it the Medium or the Message? Social Media, American Public Relations and Iran', *Global Media Journal*, 12(1), pp1-16.
- Pamment, J. (2013). *New public diplomacy in the 21st century: Evaluating policy and practice*. New York: Routledge.
- Prensky, M. (2001) 'Digital natives, digital immigrants part 1', *On the horizon*, 9(5), pp1-6. doi: 10.1108/10748120110424816
- Rohaidi, N. (2019). 'Exclusive: Meet the UK's Data Diplomat', *Gov Insider*, 12 March. Available at: <https://govinsider.asia/innovation/uk-foreign-office-open-source-unit-data-diplomat-graham-nelson/>
- Wilkin, S, Davies, H and Enyon, R. (2017). Addressing digital inequalities amongst young people: Conflicting discourses and complex outcomes. *Oxford Review of Education*, 11, 130-145. doi: 10.1080/03054985.2017.1305058